

va pedon lassa

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

*Sirpa
Lanen
arvoitus*

Joonatan NIKKINEN
Niilo RANTALA
Kalle TOIVONEN

Pedon vallas

Joonatan Nikkinen
Niilo Rantala
Kalle Toivonen

Pedon vallassa

Sirpa Lanen arvoitus

Kustantamo Helmiyö
Turku 2026

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen,
erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b §
("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

Joonatan Nikkinen, Niilo Rantala ja Kalle Toivonen: *Pedon vallassa*

ISBN 978-952-7469-93-4

Painopaikka: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

SISÄLLYS

I Johdanto 6

II Maailma on kolkko rakastaja — Sirpa Salon elämä 9

III Päiväperhoja ja pätkätyöläisiä — suomalaiset naiset kansainvälisessä elokuvassa 22

IV Sirpa Lanen elokuvat 35

Eurooppa kuristaa itsensä. *La Jeune fille assassinée aka Charlotte* (1974) 35

Pedon vallassa. *La Bête* (1975) 39

Orgiat keskitysleirillä. *Nazi Love Camp 27* (1977) 44

Rajun latinalaisrakastajan metsästystä. *Malabestia* (1978) 49

Sirpan yö voodoosaarella. *Papaya dei Caraibi* (1978) 52

Avaruudessakin naidaan ja uneksitaan. *La Bestia nello Spazio* (1980) 57

Oh là là! Sirpa Lane huonon maun panttivankina. *Trois filles dans le vent* (1981) 61

Viiden pennin naamiaiset. *Le notti secrete di Lucrezia Borgia* (1982) 65

Kun mitään ei ole jäljellä. *Giochi Carnali* (1983) 68

V Jälkisanat 71

Sirpa Salon filmografia 73

Kirjallisuus ja lähteet 80

I Johdanto

Moni filmihullu päättyy jossain harrastuksensa vaiheessa sukeltamaan myös elokuvahistorian sumeampiin ja syvempiin vesiin. Monet klassikkonsa läpi kahlanneet intoilijat syöksyvät suu vaahdossa b- ja roskaelokuvien loppumattomaan syvänteeseen.

Jossain täpärästi vedenpinnan yläpuolella voi tutustua ranskalaisen Roger Vadimin (1928–2000) tuotantoon: elokuviin, jotka tekivät tähden muun muassa Brigitte Bardotista (1934–2025).

Vielä pinnan tuntumassa voi törmätä ranskanpuolalaisen renessanssineron Walerian Borowczykin (1923-2006) historiallis-eroottisiin elokuviin, joita yksi voisi kutsua mystisiksi runoelmiksi, toinen kiusalliseksi pehmopornoksi.

Muutaman vedon sukelleltuaan voi törmätä italialaiseen törkymaakari Joe D’Amatoon (1936–1999), joka tehtailli pitkän uransa aikana kaikkea mahdollista kannibaalikauhusta aikuisviihteeseen ja gialloista liukuhihnatoimintaan.

Jossain pimeissä syvyyksissä, minne edes valaiden laulu ei kaiu eivätkä festivaalinäytökset uskaltaudu, voi eksyä katsomaan Andrea Bianchin (1925–2013) tuotantoa — italialaista b-tuotantoa tylyimmillään ja tylsimmillään.

Kaikkia edellämäinittuja elokuvantekijöitä yhdistää eräs turkulainen näyttelijätär. Hän on Sirpa Salo. Saatat tuntea hänet myös nimellä Sirpa Lane, tai jos et nimeltä, niin ainakin kasvoista, sinisistä silmistä, vaaleista hiuksista ja tummista kulmista.

Miten turkulisesta nuoresta tuli eurooppalaisen elokuvan aluskasvillisuuden 1970-lukulainen vakiokasvo? Mistä hän tuli, minne hän meni?

Sirpa Salon filmografia on lyhyt, mutta sitäkin merkillisempi. Se tarjoaa kiertoajelun roskaisten genre-elokuvien hautausmaalle.

Yhdeksään Sirpa Salon tähdittämään täyspitkään elokuvaan mahtuu niin ranskalaista

erotiikkaa, sadunhohtoista taide-elokuvaa, scifi-parodiaa, natsisploitaatiota, kannibaali-eksploitaatiota, suoranaista aikuisviihdettä sekä italialainen *I Spit On Your Grave* -variaatiokin.

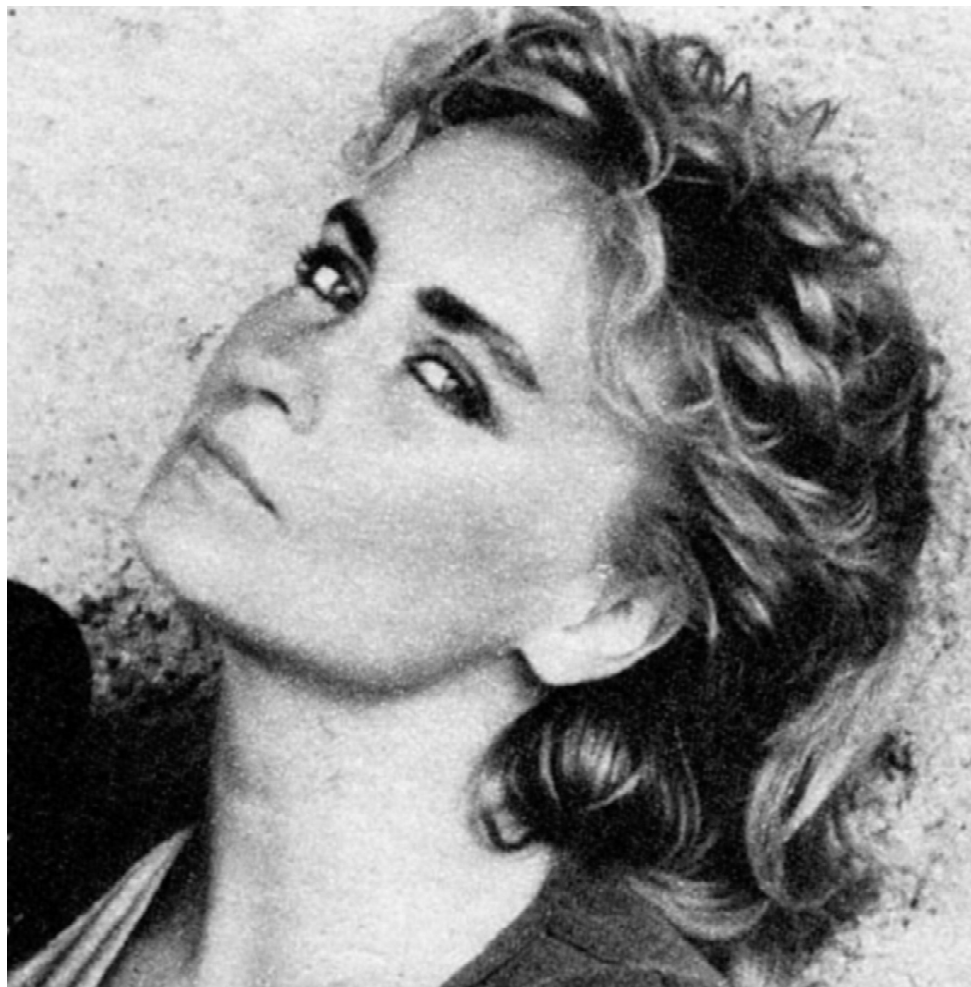
Runsaasti jäi ovia raolleen: huhutut yhteistyöprojektit Jack Nicholsonin ja *Emmanuelle*-ohjaaja Just Jaeckinin kanssa jäivät luonnostelun asteelle. Osa Sirpa Salon haastatteluissa mainitsemista elokuvista ja projekteista on kadonnut tyystin historian lehdiltä. Viimeisenä julkisena roolinaan väsynyt näyttelijätär antoi 1990-luvulla kasvot suomalaiselle AIDS-uutisoinnille.

Sirpa Salon arvoitus täyttää suomalaisessa elokuvakirjallisuudessa Sirpa Salon kokoisen aukon. Sirpa Salo on merkittävin suomalainen kansainvälisiin b-elokuvuihin päätynyt näyttelijätär, josta ei kuitenkaan ole juuri kirjoitettu muutamaa yksittäistä lehtijuttua lukuun ottamatta. Teos piirtää turkulaisen tähdenlennon muotokuvan keskittyen siihen mikä elää, vaikka Salo on kuollut.

Tässä kirjassa kolme pitkän linjan elokuvakirjoittajaa yhdistää voimansa esitellen sekä Salon elämää että jokaisen hänen tähdittämänsä elokuvan.

Kun Aurajokivartta astelleet jalat vaeltavat Papayassa ihmissyöjien saarten rannoilla, kun Turun Kauppahallin ovenripaan tarttuneet kädet raapivat Pedossa hirviön karvaista rintaa tai kun Airiston auringonlaskua ihmetelleet silmät tuijottavat takaisin Ranskan Playboyn keskiaukeamalta, ollaan unohdetun tarinan ytimessä.

Tuo tarina, jonka suomalainen sensuuri on silmiltä salannut, on nyt koottu näihin kansiin. Pääosassa Sirpa Salo.

II Maailma on kolkko rakastaja

Sirpa Salon lyhyt elämä

I Laiskanlainen lukija kaipaa toisenlaista tulevaisuutta

Vuosi on 1952. Eletään nousukautta. Presidenttinä on Juho Kusti Paasikivi, sotakorvaukset ovat pian historiaa, olympialaiset täyttävät Helsingin, lonkerot ja dominokeksit saapuvat sulostuttamaan suomalaista arkea. Helmikuun kolmantena päivänä saavat turkulaiset Aatto ja Sonja Salo tyttären, joka kastetaan muodikkaasti Sirpaksi.

Helsingissä vuonna 1929 syntynyt Aatto oli muuttanut Turkuun 1940-luvun lopulla ja nainut Tammisaaressa vuonna 1932 syntyneen Sonja Elisabeth Westerlundin. Sirpa Irmeli oli perheen toinen lapsi vuonna 1950 syntyneen isosiskon Soile Irenen jälkeen.

Sirpan synnyinkoti on 1920-luvulla valmistunut puutalo Martin ja Mäntymäen rajalla Vyökadulla. Alueen puutalokorttelit rakennettiin työläisille aikana, jolloin alue oli laita-kaupunkia, lähellä telakkarantaa ja muuta teollisuutta, Turun Kaarinan pitäjän vastaisella rajalla. Nykyään paritaloina tai omakotitaloina toimivissa puutaloissa asui lukuisia perhekuntia yhden hellan ja yhden huoneen asunnoissa. Vahtimestarina ja sekatyömiehenä työskennelleen Aaton perhe muutti ahkerasti itäisen kantakaupungin työläiskorttelien asunnoista toisiin, kunnes vuosikymmenen lopulla asettui aloilleen uuteen Luolavuoren kerrostalolähiöön. Perheeseen syntyi vielä kolmas lapsi vuonna 1958, pikkuveli Arto Juhani.

Sirpa Salon varhaisista vaiheista on tietoa niukasti: johtolanganpätkä siellä, toinen täällä. Lankoja kerimällä päätyy useimmiten umpikujaan. Harva tieto on vahvistettavissa, harva huhu kumottavissa. Sen verran Sirpa Salon kouluajoista tiedetään, ettei pönttääminen pirteää tyttöä juuri innostanut. ”Laiskanlainen lukija”, Sonja kuvasi tyttärtään Apulehdelle. ”Elävä, vilkas, energinen tyttö, joka eli jatkuvasti kuin muissa maailmoissa.”

Salo karkasi 15-vuotiaana karkasi Ruotsiin vain päällänsä olevat vaatteet mukanaan. Myöhemmin hän kertoi lähteneensä etsimään ”toisenlaista tulevaisuutta”. Viikkosanoimien haastattelussa 1970-luvun alussa äiti sanoi käyttäneensä unilääkettä kolmen viikon ajan ennen kuin isä haki tytön kotiin.

Vuonna 1977 *Apu*-lehden haastattelussa Salo kuvaa lähtöään. ”Nappasin äidin kassista vitosen, pummasin kadulta lisää.”

Maailma avautui. Luolavuori jäi taa. Vaaleat viattomat kasvot herättivät kuitenkin jo pian kaivattua huomiota. Salo kertoo, että italialainen valokuvaaja Franco B. Rossi ”löysi” hänet Tukholmasta ja vei mukanaan Italiaan. Edessä oli sarja mallintöitä italialaisille muotilehdille.

Kun Franco B. Rossia jäljittää, jäävät tulokset köykäisiksi. Liekö kyseessä 1919 syntynyt, Italian televisioon lukuisia TV-sarjoja ohjannut ja käsikirjoittanut Franco Rossi, jonka minisarjoja on Suomenkin televisiossa näytetty?

Ensimmäinen Italian komennus loppui sangen nopeasti. Sonja Salo summasi tyttärensä 1960-luvun loppua seuraavasti: ”Hän kävi välillä kotona Ruotsista, palasi sinne takaisin, meni Tanskaan, tuli Ruotsiin, läksi Italiaan, palasi Ruotsiin ja lopulta muutti Ranskaan.”

Ensimmäisen mallikeikan jälkeen Salo todella palasi pohjoiseen, mutta ei Suomeen siltikään. Luvassa oli trendikäs työrupeama nuorisomuotia kaupittelevan vaate liikkeen myyjänä. Ja jälleen hänet löydettiin.

Tämänkertainen löytäjä oli jo maailmanluokkaa. Englantilainen valokuvaaja David Hamilton (1933–2016) tunnetaan eroottisista valokuvista ja elokuvistaan, jotka nauttivat suurta suosiota 1960- ja 1970-lukujen vapaamielisissä tunnelmissa. Hamilton loi lolitmaisissa miljöissä liikkuvia valokuvasarjoja, joissa nuoret, lähes lapsenomaiset mallit poseeraavat vihjaillen. Osa piti Hamiltonia näkemyksellisenä eroottisten unien kuvaajana, osa lapsipornon kanssa flirttailevana irstailijana.

Monet muistavat Vampiran tai Pamela Andersonin suomalaiset sukujuuret. Mutta kuka olikaan Sirpa Lane? Hän syntyi vuonna 1952 Turussa nimellä Sirpa Salo, ja hänestä tuli eurooppalaisen b-elokuvataivaan tähdenlento. Salon ura kesti 1970-luvun alusta 1980-luvulle asti, ja hän näytteli genre-elokuvissa italialaisista kannibaaliseikkailuista ranskalaisiin eroottisiin trillereihin, joiden jälkeen hän katosi kulttimaineeseen.

Tässä kirjassa elokuvakirjoittajat Joonatan Nikkinen, Niilo Rantala ja Kalle Toivonen esittelevät Sirpa Salon elämäntarinan lisäksi jokaisen hänen tähdittämänsä elokuvan. Mukana on myös laajempi katsaus suomalaisten naisnäyttelijöiden kansainvälisiin valkokangasrooleihin.

9 789527 469934

**KUSTANTAMO
HELMIVYÖ**

ISBN 978-952-7469-93-4

Konnet: JT Lindroos | Valokuva: Philippe Beauvillain (1988)